

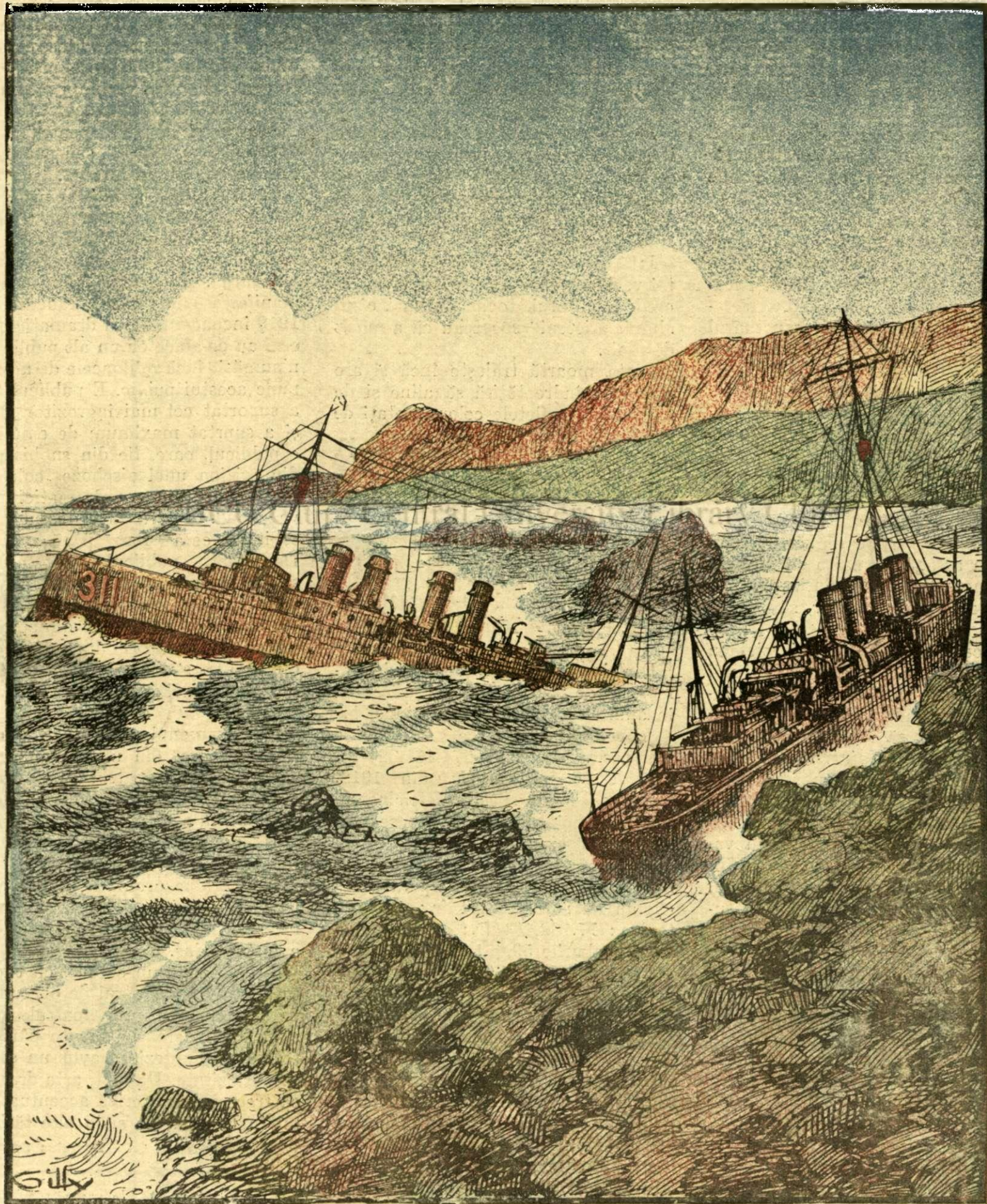
Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Dezastrul naval din California

Volind să dea ajutor unui vapor în primejdie, șapte contratorpiloare americane se sfărâmă de stâncile dela Honda-Point (California).

APOSTOLAT

În uscăciunea zilelor noastre, căutăm un izvor limpede să ne potolim setea de adevăr și frumos.

Sunt atât de istovite unele suflete, de materialismul timpului, în cât se simt prea străine într'un mediu ce nu mai e al lor, singuratic insule ce se pot uni totuși într'un arhipelag plin de făgăduinți.

Prefacerea vremurilor ne poruncește să nu mai fim solitari, să nu mai privim cu nepăsare goliciunea inestetică și pustiul de gânduri al unora dintre tinerii scriitori și artiști, cari se pierd în formule zadarnice, în orientări necorespunzătoare firei, numai ca să pară originali în artă ca și în literatură.

Vechile izvoare ni se par cele mai curate, și ele, în tiparul graiului românesc, pot înfățișa cele mai nobile simțiri și cele mai înalte gânduri.

Această revistă, cea mai veche dintre cele săptămânale ce mai apar, are chemarea să trezească spiritele, să înnalte sufletele spre tot ce-i frumos, ferindu-le de minciunile, de amăgirile celor cari, în sanctuarul muzelor, pătrund fără să fie chemați.

Singuratic insule, în mijlocul oceanului de nevolnicii, suntem noi, și ne unim astăzi în arhipelag ca să ne putem împotrivi, cu forțe împletite, celor cari s'amestecă în hora viselor nepoftiți.

Nu facem bisericuță... Suntem împotriva cenacelor care zăvoresc libertatea artei în temnițe de formule fixe și neroade. Suntem însă eclectici; ne place, ca și albinelor, să strângem mierea florilor.

Iată ce ne îndeamnă pe noi, pleiada de scriitori dela „Universul”, — unii încă tineri, dar toți deopotrivă de însuflețiți de gânduri bune și încă entuziaști — ca să începem colaborarea statornică la „Universul Literar”, convinși de străduința noastră spre apostolat.

Vom publica astfel de lucruri ce le pot citi învățătorii, pătenilor în vatra satului sau bătrânii din familii celor strănsi în jurul mesei, în cămin.

Vom scrie ce gândesc visătorii lumii ca să-i priceapă mai bine cei dela noi.

Tot ce vom găsi mai frumos prin reviste și cărți străine, îl vom împărtăși și celor ce ne vor citi revista, căutând să deschidem minților orizonturile artei și s'arătăm tinerimei noastre perspectivele viitorului artistic și literar al țării.

Iată ce dorim, și pentru împlinirea dorinței, prețuim colaborarea superioară și fecundă a tuturor.

Astfel pricepem să fie o revistă: opera scriitorilor și cititorilor săi.

Și mai avem un gând. Am vrea să știm de s'a născut sau nu s'a născut meșterul mare care să poată întruchipa, într'un roman sau într'o creație

ne scenică, psihologia și caracteristica de astăzi a țării noastre în legătură cu trecutul și cu nădejile de viitor.

E un complex ciudat și totuși firesc viața socială din zilele noastre, cu transformările ei, cu spiritul ei economic, științific, artistic, cu graba ei electrică ca să ajungă nu se știe unde... acolo unde nu știe nici ea.

Vom căuta să descoperim talentul puternic care prin teatru, roman, poeme sau pe altă cale de înfăptuire artistică și literară, va putea să ne spună:

— „Iată romanul, teatrul, poemul sau tabloul caracteristic al societății și vremii noastre...”

Astfel înțelegem să facem apostolat, să îndrumăm pe cei buni spre fapte mari, iar celorlalți să le arătăm că toate sunt de-a-surda pe lume, dacă sufletul nu-și are mulțumirile, impresiile și emoțiile sale.

Iată ce vor insularii din jurul acestei vechi reviste, care privește cu încredere viitorul, tocmai atunci când „bunii prieteni” socoteau că a murit de mult.

Biata moartă trăiește încă și are pretenția îndreptățită să aline și să azi înaintea sufletele celor însetați de apa Castaliei.

Locuitor: București

Arta dramatică franceză

O statistică. — Valul de internaționalism. — Criză. — Teatrul de fantezie

Dintr'o statistică întocmită de ministerul de finanțe francez reese că în anul 1922 încasările spectacolelor și concertelor de orice gen, date la Paris, s-au ridicat la 274.481.824 fr., față de 60 milioane fr. din 1912. Dacă scădem spectacolele-cinema, (113 săli), cifra de mai sus se descompune astfel:

Teatrele subvenționate (Comedia franceză, Odeon, Opera, Opera comică) au dat: 30.242.854 fr.; celelalte teatre: 77.182.434 fr.; concertele și muzic-hal-urile 59.661.793 fr.

Restul de 81.034.842 fr. revine cinematografelelor.

Notăm următorul fapt caracteristic: dacă se ține seamă de numărul locurilor din fiecare teatru, piesele jucate în cursul anului 1922 și care s'au bucurat de favoarea deosebită a publicului și deci au obținut succesul cel mai durabil, au fost: „Dédé”, la teatrul Bouffes; „Ta bouche”, la teatrul „Daunou” și „Le Chasseur de chez Maxim's”, la teatrul Palais Royal. Ce sunt „Dédé”, „Ta bouche” sau „Le Chasseur de chez Maxim's”?

Lucrări ușoare, foarte ușoare, fără nici o valoare literară dramatică. Ce

concluzii putem trage din constatarea făcută mai sus? În primul rând, că publicul, care a frecventat teatrele parisiene, în cursul anului trecut, s'a simțit atras de genul teatral frivol și a dat mai puțină atențiune pieselor scrise de autori dramatici cunoscuți.

Cu alte cuvinte publicul parizian nu s'a simțit atras de teatrul serios, educativ, intelectual etc.

Concluzia aceasta, extrasă din cifre, nu e justă de cât cu următorul corectiv: nu e vorba de publicul parizian, ci de public în general.

Micile teatre din Paris, cari reprezintă reviste, comedii ușoare etc., au majoritatea clientelei lor, recrutată dintre străini, în trecere prin Paris. Această clientelă e compusă din elemente variate și echivoce.

Așa se și explică pentru ce „Ta bouche”, sau „Dédé”, sau putut menține pe afiș un an întreg...

Mai sunt însă și alte cauze, care justifică, până la un punct, triumful material — de un triumf moral nici vorbă nu poate fi — al „pieselor de boulevard”. În primul rând e criza manifestată în teatrul francez de la 1919 încoace. Autorii dramatici francezi au de-a-face cu un alt public și ei n'au găsit încă mijloacele de a se impune acestui public. E publicul, care a suportat cel mai îngrozitor război și a suportat maximum de emoțiuni; e publicul, care, fie din snobism, fie din pricina unei psichoze colective, reclamă autorilor dramatici „ceva nou”, ceva cu totul deosebit de ce a fost până acum. De fapt, publicul acesta nu știe ce vrea și el a izbutit să dezorienteze, întru câtva, arta dramatică, sau, mai precis, pe directorii de teatre și pe autorii dramatici, care, din motive străine de artă, caută să complacă unei clientele atât de capricioasă.

Din examenul produselor dramatice franceze, din ultimii ani, reese că în anul 1919 teatrul francez a fost năpădit de un val de internaționalism și deci el a stat sub influența periculoasă a curentelor politice nesănătoase.

O reacțiune promptă a intervenit. Criticii serioși au dat alarma și valul internaționalismului în arta teatrală, a fost respins.

S-a ivit apoi un curent, cu tendința de a înlocui teatrul de observațiune și de analiză, prin teatrul fantezist. Din încercările făcute până azi teatrul de fantezie a avut un succes de curiozitate. De fapt, arta dramatică trece printr'o criză accentuată, atât în Franța, cât și în alte țări.

Romulus Solțanu

Nici salcia pom de munte, nici mōjicul om de frunte.

Cât e soarele de soare și nu poate încălzi pe toată lumea.

TAINA INIMII

— în formă populară —

De m'ăi pune
Pe cărbune;
Pe iubit-mi
Nu-ți oi spune,
Că mi-e teamă,
Dragă mamă,
Să nu-l bage
Lumea în seamă.

De m'oi pune
Pe valvoare.
Nu-ți oi spune
Ce mă doare;
Că mi-e dorul
Fără leac
Și cu vorbe
Nu mă împac.

De m'ăi vinde
Pe merinde
Sau pe flăcări
M'ăi aprinde,
Nu vei ști
V'odinoară
Ce-am ascuns
În inimioară.

De m'or pune
Să-mi fac seamă,
Nu voi spune
Cum îl chiamă,
Că mi-e frică
Să nu-l ia
Atta, care
L-ar vedea.

G. Bucur.

Văzute și auzite

În vara anului 1914 mă înapoiam împreună cu un prieten, dela St. Moritz.

— Adică, după ce ne desfătarăm în aerul Elveției, de ce n'am bea niște bere bavareză autentică, la fața locului?

Propunerea prietenului nu era rușinoasă.

Trântirăm un macaz călătoriei, și în loc s'o luăm spre țară, ne îndreptarăm spre München.

Acolo aveam să vedem Alte-Glyptoteck, Neue-Glyptoteck și alte muzee, dar mai ales aveam să bem bere neagră la sursă.

— Avem cameră bună și efină!

— Hotelul nostru are ascensor și lumină electrică!

Toate acostările femeilor sărmâne de pe peron care ofereau adăpost călătorilor, și ale oamenilor cu numele hotelurilor brodate pe șepci, fură zădarnice.

— Intâi la bere și pe urmă vom vedea!

Pe strada principală, se nșiră berăriile, cu săli vaste, cu miros care gădilă nările și stomacul.

— În definitiv, toate trebuie să fie la fel. Să intrăm aici.

Mese scurte și mese lungi, pline de fume. Abia găsim locuri. Civili și militari consumă pe capete. Mai toate fețele sunt aprinse. De pe obrajii consumatorilor se desprinde o căldură care ar putea înlocui caloriferul iarna.

Personalul de serviciu e feminin. Fete tinere de tot cară halbele și kugel-urile în tăvi spațioase. N'ai nevoie să bați în masă: cum ai lăsat capacul ridicat, paharul, a sburat, ca să se întoarcă plin. Femei mai robuste aduc mâncările, așa zicând gustările, aperitivele: rasoale cât o buturugă, șnițele cu diametrul de treizeci de centimetri, crenvirști borțoși, brânzeturi cu miros puternic. Toate femeile sunt îmbrăcate în alb și au după gât o geantă pentru bani, ca conducătorii de tramvai.

Cerem două halbe. Repetăm. Calitatea berei și ideea superiorității ei suverane o făceau să alunece...

— Adică de ce n'am mânca și noi ceva?

O greutate însă se ivea: nu știam de cât un număr foarte restrâns de cuvinte germane, printre care, vai! nu se găsea nici una dintre delicatele impunătoare ce defilau sfidându-ne pofta.

— Dacăm cere niște franckfurter! O să ne înțelegem mai ușor.

Grăbită, aproape sburând, femeea trece pe lângă noi, aducând un mare rasol.

— Bitte schön, franckfurter!

— Ia wohl, bitte!

Și peste două minute, smulge din cui „Franckfurter Zeitung”, prins în cadrul de trestie, ni-l pune pe masă, și, până să găsim un cuvânt care să-i explice că nu cerusem ziarul, trece la alte mese, de unde nemții cari devoraseră primele ediții de carne, o reclamau pentru alte comenzi.

A trebuit să stăm încă o oră, să isbutim cu greutate s'o reținem o clipă, și atunci să ne completăm propozițiile negramaticale cu o mimică plină de gesturi plastice, ca să înțelegă că dorim două perechi de cârnați roibi, împodobiti cu hrean și stropiți cu muștar.

Don José

NOUTĂȚI LITERARE STREINE

Minunata istorie a lui Krishna

S'ar părea, după cum afirmă Roman Roland, că numai ne este de ajuns civilizația europeană și că spiritul nostru se simte atras către pământul legendar al bătrânei Indii, acel leagăn al înțelepciunii omenești rămas nealterat după trecere de mai bine de patruzece de secole.

Cea ce este sigur însă, e că literatura și filozofia indică se bucură astăzi de o trecere excepțională. Buna primire ce s'a făcut cărții d-lui Henri Valentino: „Istoria minunată a lui Krishna” dovedește acest lucru.

Intr'o frumoasă proză lirică, autorul evocă cea mai populară incarnațiune a lui Vishnou.

Istoria celui mai mare zeu al Indiei, care a devenit evanghelia a peste o sută de milioane credincioși, se desfășură la Mathoura, capitala unui statuleț de nord, zece secole înainte de era creștină. Kansa care domnește acolo este suveranul tribului Asouras, un neam pervers, înșelător și genul răului care îl îndeamnă să facă tot felul de nelegiuri. Pământul torturat, roagă zeii Vedei să pue capăt acestor suferințe. Vishnou protectorul lumii, consimte să se mai încarneze odată și, în sânul lui Dêvaki, cea mai curată dintre femei, se întruchipează sub numele de Krishna.

Luptele glorioase ale copilului divin cu spiritele Răului constituiesc prima parte a legendei. În stâna păstorului Nanda unde părinții săi l'au ascuns spre a-l cruța de furia demonului, Krishna duce o viață fericită pe care poezii o descriu cu dragoste și care alcătuiește izvorul multor poeme indice.

Copilul Dumnezeu crește. Vârsta

dragostei sosește repede. Primele adoratoare ale zeului sunt păstoritele care l'au întovărășit în pădure spre a dansa cu el dansurile mistice. Dragostea aceasta nu e numai spirituale, ci e o înlănțuire de extazuri spirituale cu voluptăți pur omenești. Aci se vede concepția specială a indianului care nu separă materia de suflet de cât complet.

Krishna, omul zeu, devine adult; povestirile epice se amestecă cu idilele; lupte grozave după care urmează căsătorii fastuoase; orașe de aur și de nestimate ei din pământ în scânteeri de lumină: triumful definitiv a lui Krishna-Vishnou care aduce cu sine înfrângerea și umilirea lui Siva, zeul distrugător.

Îndeplinindu-și misiunea zeul so suie în divină locuință și încredințează fiului său spiritul Ardjoura doctrina sa alcătuită din dragoste și din credință.

Amorul așa cum se vorbește

D. Louis Nauply a dat la iveală o mică broșură inteligentă unde într'o formă precisă, dă câte-va reflexiuni noi pe o temă bătrână cât omenirea: Amorul. De exemplu:

„Dragostea spre o rămâne mare trebuie să fie tănuțită”.

„Cel mai frumos lucru este să descoperi, deodată, bunătate la o femeie pe care o știai numai frumoasă”.

„Un om e totdeauna decepționat când are de aface cu o femeie de spirit.”

„Dintre doi oameni care doresc o femeie, cu siguranță că cel mai puțin îndrăgostit va ști să se facă iubit”.

„Mila unei femei pentru alta este înșultă supremă.”

„In dragoste scrisul zboară și vorba rămâne.”

Intreaga broșură a doctorului Nauply este plină de subtilități psihologice care ar merita toate să fie citate.

O capodoperă necunoscută

Sunt mai bine de treizeci de ani de când Paul Marieton a publicat în *Revista Lyonéză* și în *Revista lunei latine*, gândirile unui preot, abatele Joseph Roux.

Stilul lapidar, larg și concis, expresia bogat hrănită din seva clasicilor, imaginile superbe totul evoca pe Blaise Pascal și Saint Augustin.

Francisque Sarcey a ținut o conferință asupra *Gândirilor* abatelui Roux apărute în 1895, într-o carte premiată de Academia Franceză.

Pesimismul scrierilor acestui abate a făcut să fie numit „abatele Schopenhauer” cea ce nu era nici drept, nici exact, căci Joseph Roux nu era ca filosoful german „un tăgăduitor al voinței de a trăi”.

Opera acestui preot, ori cum ar fi fost judecate tendințele sale de gândire, avea importanța unei mari contribuțiuni pe terenul literelor franceze.

Dar cele câte-va mii de exemplare editate de Lemerre, acum aproape treizeci de ani, s'au epuizat repede, altă ediție nu s'a mai scos și impresionantele gândiri ale abatelui Roux au văzut praful uitării cum le acoperă din ce în ce mai mult.

Interesul târziu ce li se arată acum va reuși se dea, acestei capodopere locale ce îl merită?

Iată, spicuite dintr'un rar exemplar, câte-va din luminosele gândiri ale preotului filosof:

„Omul a fost creat din lut. Femeia din carne. Aceasta se vede.”

„Un om care nu e la locul cel merită este ca un os scrântit: Suferă și face să sufere pe alții”.

„Un autor are pentru operele sale

Mare nenorocire

— Anecdotală —

*Vrând să treacă'n jos pe strădă,
Un tramvai, venind cu zor,
Il trânteste jos grămadă
Și îi rupe un picior.*

*La spital, incredințare
Li dădu un medic blând
Că, la loc, va fi în stare
Să îl pue în curând.*

*Și de vorbă, pasămite,
Ca să mai stea un minut,
L'întrebă: „Nenorocite
„Intâmplări n'ai mai avut?”*

*— „Ba da, ca la un părinte”
I-a răspuns plin de fiori,
„Ca un om fără de minte
„Mănsurai de două ori!”*

N. ȚINC

mai mult sentiment de cât rațiune.”

„A-ți fi drag să ști e omenesc. Să ști să iubești e divin.

„O fericire de lungă durată pare că are nevoia de scuză și o lungă nenorocire de iertare.”

Presă în Japonia

Intr'o carte documentată, vioi și pitoresc scrisă, d. André Tudesq descrie Japonia și civilizația ei. Un important capitol a rezervat dezvoltării și rolului considerabil pe care îl are presa în Japnia.

Acolo, marea presă, considerată ca industrie, își dezvoltă mereu activitatea sa, își clădește palata somptuoasă, își perfecționează mașinile și ca educatoare a masselor, crează opinia publică care, din ce în ce mai mult, conduce conștiința politică a Japoniei.

Osaka și Tokio snut marile centre ziaristice din Imperiul Soarelui Răsare. Duăsprezece mari cotidiene, cu dublă ediție, dintre care peste zece cu un tiraj superior tutulor ziarelor.

noastre românești la un loc, apar acolo.

Pe lângă aceste mari ziare, se scot și numeroase foie pitorești, de luptă politică și de umor. In ele ca și în marile ziare, rubrica cea mai gustată este aceea a cancanurilor și ironiilor. De exemplu, un personaj de la Curtea își schimbă amanta. A doua zi, ziarul explică spiritual cititorilor săi cauza acestui capriciu, dacă a făcut bine sau nu, vârsta, cariera amoroasă a amantei, cu fotografii documentare, adesea așa de intime încât ai crede că le-a furnizat vre un birou de antropometrie.

„Un nouveau riche” dă o lovitură și câștigă o sumă uriașă. A doua zi, gazeta dă detalii picante asupra sărăciei de odinioară a personajului, ce mânca el altă dată, sau ce rude are.

Și pe această temă, japonezul râde din tot sufletul și se oprește greu.

Gilly

GÂNDUL

*Gândul e aripa vieții
Ce te năpă și scoborâ,
Când e bun, te năpă'n ceruri
Când e rău el te omoară.*

*Inima de te îndemnă
La ceva ce poate i rău,
Gândul de e bun, n'o lasă
Să-și înceapă drumul său.*

*Când durerea covârșește
Sufletul, de-o grea încercare,
De găudești în clipa cea
Simți o dulce alinare.*

*Astăzi, dacă gândul cere
Dorul meu să mi-l infrâng,
Pe a gândului poruncă
O ascult--dar totuși plâng!..*

L. Șt. Nichita, Botoșani

Mamă și amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

Philip de Luzay către Georges Moncamp

Paris, Iunie, 188...

Vrei să știi, amice, tot adevărul pe care l'ai ghicit pe jumătate? Nu mai stau la îndoială. Îl incredințez discreției tale, cinstei tale, prieteniei tale.

Am suferit mult că nu ți-am spus tot de la început, dar n'ai fi putut să mă ferești, cum n'ai fi putut să mă scapi. Mă toameam de ironia ta; vream s'o evit; n'am putut și bănaelile tale au înfrănat mândria mea.

Oare mândrie să fie la mine? In orice caz, nebunia mea se supune judecării rațiunii tale.

Nu-ți cer sfaturi. Conștiințele noastre, așa de sincer paralele și cari totdeauna au văzut una în alta fără să se privească, se aflau de trei ani încoace stingherite, turburate de un vâl care se îngroșase între noi. Prietenia noastră n'are pudoare decât pentru dragoste. Ea o scutește cu sfîntenie, din egoism, ca la rândul ei să fie scutită.

Nu va mai exista vâl și-ți destăinuiesc nu-

ditatea sufletului meu. Va fi pocăința mea. Voiu găsi putere în vecinătatea puterii tale, așa cum am găsit de pe acum o încurajare în ideea că vei afla totul.

Vreau să ies singur din prăpastia în care am căzut; singur, dar sub ochii tei!

Ceia ce lipsește multor oameni spre a avea îndrăzneala unui erou, este un martor. Trebuie să fi: prea tare, ca să fii destul de tare în singurătate. Nu voiu fi laș, de vreme ce mă vei vedea.

Ei bine, amice dragă, da; ceea ce ai ghicit e adevărat. Sunt iubitul doamnei de Gremilly, al prietenei mamei mele, care ca vârstă mi'ar putea fi mamă, și maternitatea aceasta e aceea care ne-a pierdut!

Are mai bine de 40 de ani și eu am 22. Această legătură disproporționată e cu toate acestea așa de leală până acum, că nu mă voiu scăpa de ea fără o grozavă sfășiere de inimă pentru dânsa, fără un scandal poate (căci ghicesc surăsurile cari ne desfid) fără o remușcare pentru mine.

Putea-voiu să dau să înțeleagă acestei ex-

celente femei a cărei inimă a rămas tânără și care se simte crescând cu mine, fără să bage de seamă că îmbătrânește pe când eu cresc, că vreau să merg de aci înainte singur, ca major, la cucerirea unei femei și că mama așteaptă de la mine o familie, o datorie socială?

Putea-voiu s'o constrâng la o deziluzie la care nu se așteaptă? Putea-voiu să-i arăt prima ei zhărcitură? să-i mărturisesc răceala fatală? să găsesc un pretext spre a rupe? să par că o desconsider, când o ador pe rușură ce-o iubesc mai puțin? când sunt totdeauna plin de milă pentru slăbiciunea ei și de respect pentru candoarea ei?

Ea se crede necesară ambiției mele. Femeia aceasta superioară cărcia nu i-a lipsit decât vanitatea de a scrie, spre a fi în ochii tutulor o femeie de geniu, a concentrat asupra-și toate visele geniului ei femenin. A o deștepta ar fi un sacrilegiu mai mare decât acela al iubirii noastre în ochii lumii și cu toate acestea nu pot să mă las adormit mai departe!

Măritată tânără cu un, bărbat bătrân, rămasă văduvă fără copii, a suferit cu noblețe, cu o nerăbdare de mângâiere ce credea că n'ar fi decât regrete și când am venit din provincie, sunt acum trei ani, recoman-

dat ei de mamă-mea care de zece ani de zile

DIN PICTORII RUȘI

M. A. VRUBEL

Abia în ultimul timp, sub valul de refugiați ruși, începe să se intereseze și apusul de arta rusă. Teatrele din Paris, Londra, Berlin, unde joacă artiști ruși sun arhipline de o lume care găsește ceva nou. Galerile de tablouri din toate aceste centre culturale s'au îmbogățit cu lucrările maeștrilor ruși ignorați până ieri. La noi asemenea este o întrecere pentru a cunoaște arta rusă.

Am relevat în *Universul literar* opera unuia din pictorii ruși a lui *Ma-covski*. Reproducem acum două tablouri foarte originale în concepția lor, o pagină dintr'o baladă rusă a țăraniului vizitat pe câmpul lui de umbrele trecutului și un triptic reprezentând *Invierea lui Hristos*. Amândouă sunt de *M. A. Vrubel*.

Iată ce spune criticul rus *Lucomski* despre acest pictor rus într'una din revistele ruse care apar la Berlin. *Spolochi*:

Vrubel. — Invierea

Vrubel. L'au ascuns de noi evenimenele; noi amintiri au îndepărtat altele mai vechi. Dar Vrubel nu poate fi uitat. Vrubel va fi vecinic viu! În el se cuprindea o forță așa de

1906 lucrările sale la Paris după aceasta și francezi și nemți au pornit pe același drum"

Dar nu în aceasta este valoarea lui Vrubel, de a fi fost precursorul cubismului și manierismului actual, opera lui Vrubel are însemnătate, pentru că la nici unul din artiștii universului nu veți găsi fantezia himerei, bogăția compoziției pe care o găsim la el. La nimeni din pictorii contemporani nu veți întâlni atâta fantezie care îmbată, agită, prin tainicul ei.

Taina, taina dulce, ascunsă în desigurul pădurei, în parcul aromatic, care poartă în el parfumul infernului, taina pe care nimeni altul afară de el n'a cunoscut-o și care are ceva romantic dar și natural în același timp în ea.

Vrubel a știut, pe de altă parte, în tot ce ce a desemnat să puie atâta poezie în cât spune *Lucomski* lui i se nemerese mai bine de cât ori căru alt artist aceste cuvinte ale lui *Verlaine*:

La poesie avant toutes chose et

Țăranul și străbunii

Zece ani de când a mûrit Vrubel.

Nu este așa de mult și totuși ce de mult este!

O bucată din istorie ne desparte de acea epocă când a trăit și a creat

mare, care de fapt a făcut să se nască toate curentele artistice europene contemporane, cum este cubismul. Da, da, toate aceste curente s'au manifestat după ce Vrubel a expus în

imi vorbea de ea ca de o zână, m'am înfățișat cu zăneria unui neofit doritor să cunoască marile mistere parisiene, cerându-i inițierea într'ale lumii, ea m'a adoptat cu arderea unei bunătăți care m'a uluit. Cred că o iubeam mai dinainte.

Tu cunoști pe nepoata ei pe care o ține în casă, pe care a crescut-o, pe care o iubește mult. N'a reușit să facă din ea fata ei. Se pare că între aceste două încântătoare creaturi există antipatia aceluiaș sex. Ei i-ar fi trebuit un fiu spre a avea să îndrumeze un suflet viril. Dar acest fiu s'a încarnat în amant. Îți vorbesc lipsit de mândrie; nu'ți ascund nimic; n'am nimic de scuzat.

Frumusețea ei m'a robit, inima ei m'a păstrat. N'a' făcut vre-o sforțare ca să-mi ascundă vârsta; mă silea să i-o uit prin strălucirea unei grații pe care nimien o vestejise și silința ce-mi dădeam ca să mă ridic la înălțimea rațiunii ei, a înșelat-o asupra vârstei amândorora.

Care din noi doi a sedus pe celalt? Femeile frumuse din provincie mi-au apărut dintr'o dată prea bătrâne, când văzui parisiiana aceea mlădioasă, strălucitoare, cu vâlul unei virginități de patimă care-i punca o lucire așa de dulce în ochi, o căldură așa de comunicativă pe buze.

Ea mă găsi serios, eu o găsi tânără ca o

nemuritoare. Fusesi multă vreme turburat fără să știu de ce, iar ea multă vreme îngrijată de turburarea mea vizibilă și când o pătrunse, surăse, plânse, se lăsă în voia vârtejului dulce și se dete, într'o mângâiere de zeiță spre a mă asigura.

Nu evoca pe doamna *Warens*, nici pe pedantul de *Jean Jacques*! Așa ceva n'a fost între această femeie imaculată ca purtare până atunci, și mine. A fost o operă tainică, tacită, a ființelor noastre, fără remușcări, fără calcul, în beția simțurilor noastre și a inimilor noastre asemănătoare.

Cunosc căminuri tot așa de nepotrivite și cari cu toate acestea sunt fericite. Cu atâta onoare câtă poți să-mi creditezi, aș fi bărbatul ei, aș înfrunța clevetirile mondene, dacă din nenorocire n'au fi pus în aceeași legătură mai multă iubire decât trebuie într-o căsnicie, și dacă n'am simțit instinctiv, și unul și celalt, că ne-am relua vârstele a doua zi după o consacrare, mai asemănătoare cu o pedeapsă decât cu o răsplătă. N'ar vrea să fie fencia mea. Ideea de a deveni la rândul ei pentru mine, cea ce a fost bărbatul ei pentru ea, ar face-o nenorocită, ar desamăgi-o. În ziua unui contract brutal care spune vârstele, maternitatea pe care o înșeală, s'ar impune: am fugi unul de altul strigând.

Părem că nu ne gândim la despărțire și

cu toate acestea, văd bine că ea are de viitor o teamă vagă. Nu ne mai privim gales, ne privim însă mai mult. Ii vine mai lesne să-mi zică „băiatule” și-i spui desc ori „doamnă”, ca și cum ne-ar auzi cineva.

M'a prezentat ministrului de externe și acesta i-a fugăduit, dar nu îndrăznește să-i ceară realizarea, de și mă ceartă că nu fac nimic. Mă ține lângă ea și cu toate acestea tremură că mă ține, de frică să nu mi se urască și să fug. Are ceasuri întregi de curată iubire maternă cari mă încântă până la extaz și când patima se aprinde iar, am groaza incestului.

Ar fi o crimă să ajung s'o urăsc și cu toate acestea ar fi o minciună să par că o iubesc ca acum trei ani. Are atâta prestigiu, că dacă s'ar bănuie legătura noastră ea ar fi plânsă și tot disprețul n'ar cădea decât pe mine. E prea bogată și cine nu mă cunoaște, n'ar putea să mă acuze de o speculație infemă? Dacă m'aș simți în stare s'o mai iubesc cum am iubit-o; dacă aș crede că sacrificarea tinereții mele ar putea s'o înșele asupra-mi, atunci când nu se va mai înșela asupra ei însăși, nu m'aș teme de calomnie. Dar aș înfrunța zadarnic prejudecățile; n'aș putea înfrunța tinerețea mea.

Trebuie să-ți mărturisesc că în ceasurile când descurajarea răă prinde mai puternic,

tous le reste est literature". (Poesia mai întâi de toate, restul nu este de cât literatură.)

Reproducerea tablourilor, care din motive tehnice nu poate reda tot farmecul realității, vorbește totuși mai bine de cât orice de arta acestui precursor în pictura modernă și unul din marii creatori ai tainelor sufletești, cu care se zbate sufletul omenesc.

Dr. I. Duscian

SONET

— După François Coppée —

*E soare cald și primăvara vieții
Se'ngână cu a firii primăvară
Ascult-o înlăuntru și afară
Cum își îmbie dulce cântăreții.*

*Pădurea se'nfioră toată iară
Trezită de suflarea tinereții
Și simți parcă'n îmbujorarea feții
Cum seva lutului tău vrea să ceară.*

*Parfum, lumină și căldură, — Soare
Tu dai îndemn iubirii n'traripate
Tu ești a vieții binecuvântare.*

*Și în lăuntru-ascultă cine bate
Cu-atâta avânt, atâta n'fiorare :
E inima, e seva, dorul poate...
traducere de Const. A. I. Ghica*

Insemnările unui trecător

Omul sfîntește locul sau invers

Gândiți-vă un moment, la critica, ce se face celor mai mulți oameni politici, că ocupă locuri nemeritate, în care altă dată au fost „ilustrii predecesori”. Și faceți apoi legătura cu proverbul: „omul sfîntește locul”.

O fi locul sfîntit de „ilustrul pre-

as vrea să caut altă iubire ca să-mi dau iluzia unei trădări; dar în afară de această iubire care-mi impune încă atâta recunoștință, când n'o mai resimt, nu mai văd decât desrâu sau caraghioslăc sentimental.

Nu vreau să mă gândesc la nimic, mai cu seamă la căsnicie, despre care ea îmi dă viziunea senină și inaccesibilă, atâta vreme cât nu-mi va reda libertatea. Cum mi-o va reda-o? Firește, n'o voi lua. Mi-ar fi rușine de lacrimile ei; m'aș scărbi pe mine singur dacăș părăsi-o și mint de acum încolo, rămânându-i credincios!

Iată, amicul meu, taina tristeții ce ai observat la mine. Dacă n'aș avea încrederea absolută pe care o datorez prieteniei tale, nu ți-aș fi scris o scrisoare care, în mâna unui amic oarecare ar fi o armă. Ești însă onoarea mea în partidă dublă: această legătură secretă trebuie să se desfășoare în secret.

Încă odată, îți spun nenorocirea mea ca să suferi și tu și nu ca să mă vindec. Prietesculul tău, împărțindu-ți frigurile mele, va sfârși prin a-mi inspira mijlocul de a le potoli. Voiu scăpa de iubirea aceasta care mă înlanțue, pe care nu vreau s'o zdrobesc, care e gloria mea intimă, dar și îngrozitoare mea frământare.

Nu veni să mai mă vezi ca să-mi aduci răspunsul,

Neinvinsul tău prieten
Filip de Luzay
(Urmează)

decesor”; dar cum rămâne acum după ce l'a... mînjit nefericitul epigon?

S'ar putea deduce după vehementele critici, pe cari cu toții le facem valului de incompetență demagogică, cum că pe viitor trebuie să așteptăm ca „locul să sfîntească pe om”.

Dar ia siliți-vă să vă închipuiți, ce va fi cu sfîntirea omului care se va așeza pe locul, pe care eri l'a ocupat un sinistru samsar, iar azi îl onorează (?) un individ care trădează cele mai tainice secrete prietenesci?

Mă rog, cine „sfîntește”? Locul sau omul?

Solidaritatea colegială. — În jurul unei mese, camarazi și prieteni de profesie și idealuri se informează reciproc asupra lucrărilor, pe care le-au făcut, ori intenționează să le facă. Dela o vreme începe să spună glume despre „de-ai lor”, cari lipsesc. Glumele sunt din ce în ce mai vioaie, și mai dozate de ironii. E târziu, ar trebui să plece. Se uită fiecare pe rând la ceas, exclamă că e „așteptat la masă”; dar nu pleacă nici unul. E foarte târziu. Critica celor absenți e pe cât de obosită, pe atât de acră. Atunci unul dintre ei se ridică și spune:

— Să plecăm toți odată, ca nemai-rămânând nici unul dintre noi să n'aibă cine să ne înjure.

Și-au plecat.

A doua zi, cei dintâi doi, cari au venit la întâlnire, au avut grijă să „înjure” pe cei care sunt așteptați.

Și toți sunt colegi, sunt prieteni.

B. Cecropide

FILATELIA

Noutăți filatelice

Corfu. — Italienii au emis la Corfu două serii. Prima numără opt valori care sunt mărci italiene cu surșarj Corfu 5, 10, 15, 20, 30, 50, 60 c. și 1 liră. Marca de 60 c. e albastră, culoare care nu se cunoaște până acum. Se mai anunță de-asemenea emisiunea unei alte serii cu aceeași surșarjă și în plus valoarea în monedă greacă:

25 lepta pe 10 cent, carmin;

1 dr. 20 pe 50 cent, albastră;

2 dr. 40 pe 1 liră, verde și brună.

Dantig. — Se anunță că orașul acesta va adopta în curând o nouă unitate monetară care se va denumi „florinul din Dantig” și va fi împărțită în 100 helleri.

În așteptare Dantigul continuă să ne inundă cu surșarje și valori una mai mare ca cealaltă. Au oșit timbre de 5000, 20.000, 50.000, 100.000, 250.000, 500.000 și 1.000.000 mărci.

România. — Timbrul de 5 lei verde a fost înlocuit cu unul de 6 lei de culoare albastră de tipul celui de 3.

Franța. — Meetingul de aviație de la Rouen (23 Sept.) a avut și ei seria lui specială compusă din următoarele valori: 25, 50, 75 c., 1, 2 și 5 fr.

Ungaria anunță apariția unui timbru de 500 cor. violet cu legenda **Magyar Kir. Posta** și unul de 200 kor. tipul secerătoarea.

Italia. — Timbrele cu legenda **Servizio Commissioni** sunt suprimate, serviciul pentru care au fost create a dat numai rezultate negative.

În schimb s'a instituit un nou sistem zis de Publicitate poștală. Publicul poate adresa

unor anumite birouri poștale cărți poștale reclamă care vor fi afișate în interiorul acestor birouri. Numitele cărți poștale vor plăti în afară de taxa obișnuită, o taxă fixă care va da drept la 3 zile de afișaj. Durata aceasta va putea fi prelungită de atâtea ori 3 zile de câte ori se va plăti.

Ideia asta e foarte ingenioasă deoarece va creia poștei venituri mari nu numai de pe urma taxei cerută de afișaj, dar și de pe vânzarea timbrelor.

Iraq. — Noul timbru de 1 jum. anna este complet epuizat și prețul lui a început să se urce.

Levant. — Biroul francez poștal din Constantinopol e închis de câteva zile. Birourile engleze și italiene s'au mutat zilele trecute.

Libya. — Au apărut două timbre noi: 60 c. carmin și brun; 2 l. albastru și carmin.

Lituania a apărut de curând un 10 centu. violet.

Memel. — Corespondețele acestei țări poartă timbrele din Memel cu surșarjă lituaniană.

Facem cunoscut cititorilor noștri, cari voesc să concureze la premiile filatelice, ce le oferim gratuit, că din cauza unei greșeli de numerotație, cuponul No. 11 din numărul de față este ultimul și trebuie înaintat împreună cu cupoanele No. 9 și 10 apărute la un loc în numărul trecut, trebuie înaintate pe adresa C. Or. Universul literar, până Duminică, 28 Octombrie.

Pentru luna Noembrie, printre alte premii gratuite, vom oferi și o marcă cap de bou.

C. A. ORĂȘIANU

Căinele nu fuge de mbucătură, ci de zburătură,

O punere la punct

de Georges Courteline

De vreme ce toate ziarele au crezut cu cale să dea cele mai inexacte versiuni cu privire la acest incident, și de vreme ce nu am timpul să protestez la redacțiile acestor ziare, am hotărât să restabilesc aci faptele odată pentru totdeauna.

Era aproximativ ora trei după amiază. Hoinăream pe avenue des Champs-Élysées. În dreptul numărului 90, un domn foarte corect îmbrăcat se opri de-odată în fața mea și-mi zise cu o mare simplitate.

— Ah! bine că te-am întâlnit, dobitocule.

Am rămas încremenit, ceia ce a atras atenția a doi domni cari se plimbau pe-acolo ca și mine și cari probabil erau de prin partea locului, căci ținuta lor era cum nu se poate mai corectă și mai elegantă.

După o clipă de mirare legitimă, am îngânat:

— Iartă mă domnule, dar trebuie să fie o confuzie. Nu am onoarea să vă cunosc.

— Zău! rânji necunoscutul. Nu ai această onoare... Ei bine am să-ți împrăpătez memoria. Sunt Spark, domnule, Benedict Spark.

El stăruie.

— Benedict Spark. Be-ne-dict Spark! Atitudinea lui devenise amenințătoare așa în cât trei alți trecători se opriră în loc, mărind grupul nostru.

Cu toate eforturile mele n'am putut să-mi aduc aminte. cine era acest domn.

— Vă asigur, d-le, că e o confuzie. Nu te cunosc cătuși de puțin și fără îndoială îți vei de seama de eroarea d-tale când vei afla că mă numesc Théodule Parvenu.

— Te înșeli ticăloșule. Crezi că nu știu că ai furat la Chicago actele onorabilului Théodule Parvenu și că sub numele ăsta săvârșești tot felul de ticăloșii. Acuma te-am demascat și o să spun tuturor cine ești...

Necunoscutul se întoarce către cei de față, și am observat atunci că aceștia alcătuiau un grup de cincizeci de oameni.

— Ești condamnatul John Leith, condamnat la 17 Martie 1889 pentru că ai omorât doi bătrâni cari ți-au dat ospitalitatea. In afară de asta ai o sumedenie de asasinate pe conștiință.....

— L'am întrerupt brusc pe interlocutorul meu dându-l la o parte.

N'am sfârșit bine de rostit cuvintele astea când deodată din grupul care se strânsese în jurul nostru, se desprinsese un domn, care mă luă de gât strigând cât îl lua gura :

— Cum îți permiți măgarule.

— Ia lasă-mă în pace, dobitocule...

Aceste sunt singurele cuvinte înțelepte de cari îmi aduc aminte. Pe urmă am auzit răcnete furioase, injurături și m'am pomenit cu o serie îngrozitoare de pumni și palme. Asta e tot ceea ce-mi amintesc.

Am fost transportat într'o farmacie și în urmă la spital căci am capul spart, trei coaste rupte și diferite alte fracturi, dintre cari una e foarte interesantă, — așa afirma cel puțin adineaori internul de serviciu. E extrem de măgulitor, nu e așa ?

Comisarul de poliție din strada Marbeuf a binevoit să mă viziteze la spital și mia dat unele explicații cu privire la bătaia misteriosului meu interlocutor.

Iată și declarația agresorului meu :

— Mă numesc într'adevăr Benedict Spark și sunt corespondentul ziarului *The Mail Post* din New-York. Recunosc că n'am avut nici odată de aface până în prezent cu d. Théodule Parvenu pe care îl socotesc un om cum se cade. Adaug că n'am avut intenția să-i fac vreun rău și că numai întâmplarea l'a făcut victima unui incident pentru care n'a fost special desemnat. Dar iată, am fost însărcinat de ziarul meu să scriu un reportaj despre mulțimea pariziană. Pentru a documenta cu precizie seria mea de articole am avut nevoie de scena care s'a desfășurat la numărul 90 din Avenue des Champs-Élysées și care de altminteri a fost cinematografiată de operatorul meu. L'am ales pe d. Parvenu fără premeditare ci pur și simplu fiindcă l'am întâlnit la o oră și într'un loc unde lumina era favorabilă fotografiei. Regret pentru dânsul cât și pentru mulțimea parizi-

ană că a fost astfel stăleț; de altfel voi scrie lucrul acesta în ziarele americane. Sunt gata să ofer toate scuzele mele d-lui Parvenu precum și alte reparațiuni dacă va găsi de cuviință.

Comisarul conchise :

— N'am ce zice d. Benedict Spark este un om foarte bine crescut. Ca atare te sfătuesc să-l provoci la duel ca să-i arăți cum știe să se conducă un francez.

N'am luat până în prezent nici o hotărâre. Trebuie să mai mă gândesc. Consider însă aventura asta cea mai stupidă din viața mea deși am trecut prin multe și am văzut și mai multe.

Trad. de C. A. I. G.

Gura lumii numai pământul o astupă.

Tinerimea germană

În revista „*Mercure de France*” d-na Regina Zablonovsky serie asupra tendințelor și aspirațiilor tineretului german.

Sunt interesante de cunoscut constatările d-nei Zablonowsky și încercăm să le rezumăm.

Tineretul german tinde către o nouă cultură, deoarece nuri satisfăcut de cultura germană. Ideia dominantă în aspirațiile noi e să reacționeze împotriva influenței statului, care a determinat un fel de nivelare a vieții intelectuale și politice.

Tineretul german își dă acum seama, că „kultura” a creiat îndeosebi spirite subalterne.

Tineretul german nu și-a definit o orientare : unii s'au îndreptat spre un romantism aproape absurd : alții se proclamă entuziaști adepți ai lui Rousseau, Boudha, Tolstoi; alții se refugiază în misticism, teosofie, ocultism. Ceiace însă caracterizează mișcarea tineretului german e spiritul de sacrificiu.

D-na Zablonowsky citează cu o dovadă de risipă de energii ale tineretului german, încercările de a face colonii la țară, unde tineri și tinere duc viața în comun și în loc să muncească pe țărâm cultural, ajung la totale dezamăgiri morale.

În genere situația trebuie să fie următoarea : vechea „kultur” kaiseriană a dat faliment pentru tinerime, care-i în căutarea unei orientări, pe care o dibue. Și dibuiala asta, e ceea ce numim de obicei : anarhie morală.

Trab.

EPIGRAMA

Lui Iancu Brez...

Că fumezi, asta'i beleaua
Orîșicui
Dar tu'i tragi și cu luleaua
Neamțului

Const. Iordăchescu

Valoarea intelectuală și valoarea brutală

Un savant francez a adresat, prin presă, o scrisoare celebrului Siki, campionul de box al Europei.

În tarmeni umiliți îi scrie învățațul ca să-i mulțumească fiindcă a donat premiul ce va primi, dacă va ieși învingător într'un match apropiat, pentru știința și laboratoarele Franței.

Cu toate că gestul lui Siki este frumos, — cu toate că este ca o palmă la adresa societății care se interesează mai mult de luptele brutale, de cât de cele spirituale din cari numai poate să câștige omenirea o tot mai mare civilizație, — cu toate că mulțumirile savantului sunt sincere, cum se și cădea, — scrisoarea lui este pătrunsă de o mare amărăciune; și cea mai mare parte din intelectuali împărtășesc această amărăciune, băgând de seamă că și-au pierdut tineretea și viața pentru o muncă stearpă, ce nu le aduce adeseaori nici hrana zilnică, necum să mai agonisească din ea, pâinea pentru puținii anii de bătrânețe.

Întru aceasta, cei cari au fost îndreptați din copilărie ca să muncească cu mintea, promițându-și răsplătă materială și morală din partea societății și recunoștința omenirii, în cazul când vor ajunge să creze opere folositoare ei, — au putut să constate că au fost înșelați, pentru că în Franța, și, unui Pasteur, Statul și societatea nu i-a acordat de cât ridicola pensune de 11 mii de franci pe an, pe când un Siki câștigă cu un singur pumn, bine aplicat, sute de mii de franci și celebritatea. Unde mai pui că unui campion de box, — ne obișnuindu-se până acum, să i se ridice statue după moarte, el nu este turburat de amarul gând pe cari l'au avut atâtea geniuri, că li se vor ridica monumente după ce au fost lăsați să moară de sărăcie.

Aceasta nu trebuie totuși să împiedice înaintarea omenirii prin răspândirea culturii, numai că ar trebui să se scrie pe cărțile de studii :

„Învăță mult dacă vrei să fii martir servind cauza civilizației”.

Noroc că la noi în țară nu este considerat până acum, ca un mare merit, faptul că ești viguros și că știi cu agerime, să lovești cu pumnul.

Nikita Macedonski

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
din 21 Octombrie 1923 —
CUPON No. 11

D. Miopescu la vânătoare

ÎN SFÂRȘIT, IATĂ PRIMUL EPURE!

— NA... UITE AL DRACULUI EPURE!